Број 210. У Новом Саду, у уторак 23. септембра 908 Година XLIII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 круна 75 пот,
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДИОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 29.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон 12009

Анексија Босне и Херцеговине.

XXV. члан берлинског уговора од 1. јула 1878. године гласи: „Аустро-Угарска ће посести покрајине Босну и Херцеговину и управљаће њима....“

Кад је аустро-угарска војска улазила у Босну и Херцеговину (13. јула 1878. год.), раширена је по народу прокламација:

„Босњаци и Херцеговци! Чете Његовога Величанства Цесара аустријанскога и Краља угарског на путу су да прекораче границу ваше домовине.

Не долазе оне као непријатељи, које би желеле на силу освојити ову земљу.

Него долазе Вам као пријатељи, који су ради докинути небројена зла..

Са жалошћу дочуо је светли Цесар и Краљ, да унутарњи рат пустоши красну ову земљу; да се становници једне и исте домовине крваве и кољу међу собом; да је нестало трговине и промета; да су вам стада грабежу изложена, ниве необрађене. и да се невоља одомаћила по градовима и по селима.

....С тога на конгресу у Берлину би једногласно одлучено, да вам Аустро Угарска поврати мир и добробит, без којих јадници већ одавна живите.“

У конвенцији, коју је 9. (22) априла 1879. године углавила аустро угарска влада са отоманском владом, изречено је већ у вачелу, да „факт окупације (Босне и Херцеговине) не вређа суверено право Његовог Величанства султана над овим покрајинама“.

Као што се види — окупација! О анексији ни разговора.

Од оно доба прошло је 30 година. И за свих 30 година било је: Нећемо анексију. Не треба нам утеловлење Ми се држимо уговора

Није баш ни лако прекршити тај уговор. Берлински уговор потписаше и зајамчише осим Аустро Угарске још 6 велесила: Немачка, Турска, Француска, Русија, Енглеска и Италија.

Па опет, анексија је већ отпочела. Аустро Угарска је објавила потписаним велесилама, да је тврдо решила да скрши берлински уговор, да анектира Босну и Херцеговину. На делегацијама ће се ствар продужити.

Сред густе магле, навезли су наши кормановоши брод Аустро Угарске на — бурно море.

А узрок? Узрок је лако наћи. Људи и народи и државе чинили су баш — сва шта. И сваки је — нашао узрока.

За бога, Бугарска је прогласила јуче независност Она је анектирала пругу источне железнице, која иде кроз Бугарску. И тај корак нагонио је аустро угарску дипломацију, да и она анектира Босну и Херцеговину.

А ко јамчи, да опет тај корак неће нагонити друге државе да и оне учине ње што, што може да доведе до најстрашнијих заплета?!

Са Бугарском постоји споразум, то се данас види. Заједнички корак са Бугарском треба да држи Турску у шкрипцу. Осим тога је спремна наша дипломација, да се и погађа са Турском Спремна је да повуче војску из новопазарског санџака. Значи, спремна је да се одрече продирања на Солун, само да јој остане Босна и Херцеговина без неприлика. Па опет нико не зна, шта се из овог може излећи и како ће се свршити.

И зашто све то?!

Руководили нас љубав према народима Босне и Херцеговине?! Не! За пуних 30 година ти народи нису осетили ни мрве љубави. Они су за време окупације оронули материјално и морално И док су у рођеници пропадали, дотле су продирале у Босну и Херцеговину немачке колоније.

Анексија значи продужење те политике у јачој одлучнијој мери. Ти народи тешко ће видети љубави. Њима неће веровати. Од њих ће зазирати. Њих ће сумњичити. Други ће тамо бити први, староседиоци последњи. То су Немци који тамо иду своји путем; напред на Исток И то су аустријски велики трговци и велики капитали којима требају нова поља за подузећа, нове сигурне пијаце за робу њихову Они нас стално гурају и угураше у ову густу маглу, из које не знамо како ћемо изаћи.

Да ће се ово догодити стрепили смо Да ће се ово догодити тако брзо, то нисмо веровали. Тек кад су дошли Настићи, тек кад је постала стега и претња, слутили смо да је ствар на прагу

Питамо: Ко ће да носи одговорност?! Ми искрено исповедамо, да од анексије не очекујемо по нашу браћу у Босни и Херцеговини никаква добра. Осим наших њих не воле нико. Али не очекујемо никакво добро од анексије ни по нас, ни по Угарску, ни по монархију

Не стрепимо само ми Сетимо се 3. (15.) јануара 1889. године, кад је ствар окупације Босне и Херцеговине дошла пред аустријски сабор. Онда су седморица из одбора изнела и овај предлог: „Сабор не може да одобри ову политику у погледу Босне и Херцеговине, политику која је већ до сад небројено жртава прогутала, и која у даљњем развоју прети озбиљно државним финансијама и која мора произвести сталну забуну у државно-правним односима монархије“.

Заиста било је натеге и до сад. А чија ли ће сад да буде Босна и Херцеговина. Да ли Аустријска? Да ли Угарска? И ако дође под круну св. Стевана, да ли ће се спојити са Хрватском Славонијом? Аустрија без највеће муке никада неће признати Босну и Херцеговину Угарској, а Угарска је никада неће признати Аустрији То ће бити нова кост око које ћемо се гложити и завађати.

Вероватно је, да ће Босна и Херцеговина остати бар у прво време заједничка.. Она ће бити — монархијина, као што ју је монархија и до сад управљала..

И то ће онда бити посед — „Reicha“, посед целокупне државе („Gesammtstaat“a), целокупне монархије (Gesammt-Monarchie). Самосталност Угарске према Аустрији добиће тиме нови удар Њих би од сад још јаче спајала Босна и Херцеговина Две државе не могу поседовати заједнички

ПОДЛИСТАК.

БЕРЛИНСКИ КОНГРЕС
и окупација Босне и Херцеговине.

У седници од 16. (28.) јуна 1878. на берлинском конгресу, када се о Босни и Херцеговини расправљало, прочитао је аустро-угарски пуномоћник гроф Андраши један меморандум, који гласи:

„Све се владе слажу у признању, да је Аустро-Угарска као суседна држава, више но која друга заинтересована уређењем стања у Босни и Херцеговини.

Пуномоћници Њ. Ц. и Кр. Величанства сматрају за своју дужност да нагласе, да босанско-херцеговачко питање престаје бити чисто европско питање, и ако захвата на првом месту аустро-угарске интересе.

Не треба губити из вида, да је покрет, који је довео до источног рата, имао свој почетак у Босни и Херцеговини.

Зла и опасности које су отуда за Европу произашле, познате су, — оне су у првом реду постигле Аустро-Угарску.

Знатан број војске, коју смо ми иставили на нашој граници, није био у стању, да заустави прелаз побуњеника и да спречи неизменичне упаде. Турске трупе у Босни усредсређене у почетку устанка, нису биле у стању, поред све своје многобројности, ни да угуше устанак, нити пак да задрже непрекидно исељавање. Тако су више од 200.000 душа оставили своје огњиште (?). Већ од три године морала је ц. и кр. влада, да прими на себе њихово издржавање. На то је утрошено већ десет милијона форината. Плашећи се од судбине, која их очекује, исељеници не пристају да се врате у свој завичај. Тако смо из дана у дан изложени новим и тешким жртвама и ничега нема, што би прорицало њихов скори крај. Наше пограничко становништво трпи велику штету од овога непрекидног исељавања.

При оваковом стању ствари, које царска и краљевске влада није могла отклонити, она не може имати други задатак, до тај, да овоме стању једном за свагда види крај, што би могло бити само помоћу таквог решења, које би у себи садржавало јемство самосталности

Влада би Њ. В. Цара и Краља била готова да прими свако решење, у којем би се могло назрети брзо и дефинитивно умирење покрајина, које су у питању.

Становништво се ових земаља састоји из мухамеданаца, православних и католика, који су фанатици у антагонизму, који их дели, а који не живе у разним окрузима, већ измешани по истим окрузима, варошима и селима.

Био би задатак В. Порте, да све, један према другоме непријатељски расположене елементе сједини под једну автономну управу. Она би требала да се потруди, да по Аустро-Угарској и Ц. Гори растурене бегунце поврати на њихова огњишта, и да се (бар у прво време) постара за њихову исхрану, а да би омогућила ново одавање раду, она би требала, да им пружи и усеве за засејавање поља и грађу за подизање домова. Она би требала да изведе и уређење аграрног питања, које је било главни повод периодичним потресима, који су бунили становништво, али ово је проблем, који је пун тешкоћа код једног становништва, које је верски и социјално подељено на непријатељске логоре, проблем, који само јака и непристрасна влада може решити у једној земљи, у којој се сва непокретна влаштина налази у рукама мухамеданаца, док хришћански кметови и радници чине већину становништва.

Извесно је, да кад ми тврдимо, да турска није у стању да одговори својем задатку, ми тим нећемо да јој пребацујемо нити да сумњичимо њезину добру вољу.

Њој би било немогуће да ово учини баш и у нормалним приликама. А како о томе може бити и говора при излазу из тек свршеног рата, нарочито код све јачег рашћења антагонизма, који се појављује још јаче и снажније но у самом почетку устанка од дана, од када се појадини окрузи с

једно и исто земљиште, па да буду — две независне државе Данас је тачно обележена свака стопа земљишта која припада Аустрији И обележена је свака стопа земљишта која припада Угарској. Заједничка Босна и Херцеговина створиће ново јединство и нове — јединствене установе. Државноправни положај Угарске — одмиче се у нову маглу И одмиче се све..

Нами је у овом тренутку тешко Ми подижемо глас свој против овако умишљене политике, па ма како слаб био тај глас. Имамо пуна права да подигнемо глас тај, јер ће се зле последице кршити и на вашу главу И питамо: Кад дипломате иду на лед и назебу, зашто да после тога народи кијају?

Мора ли то бити?!

Нови Сад, 23. септембра.

Независност Бугарске Бугарска се јуче у Трнову прогласила краљевином и уједно је прогласила своју независност од Турске Говоре чак да је кнез бугарски узео наслов не краља већ цара, но то неће бити истина.

На и неможе бити криво, што бугарска проглашује своју независност. А ако ће се бугарски кнез звати и царем царева, и то нас не би болело Али кад узмемо у рачун како то чини Бугарска, онда све ово што се тамо ради не можемо да одобримо Бугарска не ради данас у заједници са балканским народима и државама, већ управо против њих, па би и уплив свој и углед свој желела да употреби против своје браће на Балкану. На сваки начин стоји и то да је Бугарска изабрала врло незгодан тренутак за своје смерове, јер може да наиђе на велики отпор и код Турске и код великих сила, а не би имала права да тражи помоћ балканских држава Толико у првим мах Бележимо још, да се Турска оружа, да је сазвала ратни савет и веле да је коњичка пуковнија добила заповест, да иде на бугарску границу.

Апшења у Хрватској и Славонији.

Пишу нам из Старе Градишке: У понедељак је дошао амо државни одвјетник загребски Акурти са истражним судијом др. Кошутићем те је у Ускоцима претражио двије сељачке куће Илије Стојановића и Глише Шућура а у Старој Градишки учитеља Милана Вукелића, тражећи слике краља Петра, писма политичка, којима би поједини били везани са Београдом и Србијом, и чаше са српским грбом но нису нашли ништа. Уторак, сриједу, четвртак и петак провели су истражујући да ли у свези са Србијом стоје свештеник Кутузов, трговац Калафатић и посједник Крунић, питали су ко долази њима, с киме се друже, да ли су код њих били српски официри, да ли је на Петров-дан от послата телеграфска честитка краљу Петру, такође су питали какове се песме певају у српским кућама и друштвима. Када су ово испитали увидети су могли да су Срби Староградишчани добри Срби и лојални грађани а да немају везе с Нагићима Но, да задовоље свом великохрватском прохтјеву питали су какову је проповјед држао о храмовној слави на Никољице поп Јоца Јовановић (сигурно их занима (гђе је ручао а гђе вечерао, с киме је у друштву био шта се говорило а шта певјало и играло. На то ево одговора: у цркву нам недирајте! Сваки свештеник је свјестан свога рада а има надпопом који га контролира, јесте ли разумјели! Отац Доситије јесте сиромашан човјек али гостољубив те се њему навраћају радо његова браћа свештенци а он их радо подвори, његове би госте сваки његов парохијан радо погостио, особито народно свештенство. — То је ове године учинио Јово Калафатић позвав их све к себи на вечеру и ту је било весело српско вече уз пјесму, свирку и играње кола, ко је за њега био, до миле воље

Ми смо Срби гостољубиви, па кад к нама дођу народни учитељи Борђошки, Вилић и други радо их примамо као и народно свештенство и указујемо им свако поштоване и гостољубље тако је код нас. Не знамо да ли је то велеиздаја?

Један од оне двојице државника нека послуша ове ријечи:

Ко не поштује брата за брата, тај ће туђина за господара

„Слушај сине, наставу оца својега и не остављај науке матере своје“.

Истина

Анексија Босне и Херцеговине.

„Мађарорсаг“ о анексији.

„Мађарорсаг“ не верује још да ће бити анексије, а ако би Беч у истини сматрао анексију, не може да се сложи с њиме Пита шта ће бити са Босном и Херцеговином, ако се анектира. Оно, што би добро било по Аустрију, на то не може пристати Угарска а да не почини над собом убиство. А оно што би добро било по Угарску, против тога ће се Аустрија борити до ножа

„Мађарорсаг“ се нада да ће делегације унети светлости у ову таму. „Мађарорсаг“ позива се на краљеву заклетву у којој краљ обриче да све оне земље које су некада припадале Угарској, дакле и Босна и Херцеговина ако се кадгод поврате припојиће се Угарској

Француска и анексија.

Париски посланик Аустроугарске гроф Кевенхилер био је код председника француске републике Фалијера са писмом цара и краља Фрање Јосифа У томе писму истиче се, да ће може бити наступити потреба, да Аустроугарска анектира Босну и Херцеговину и створи стално стање. — Из Париза јављају, да француска влада неодобрава анексију не пристаје на њу и да ће се прикључити свакој дипломатској акцији, коју, у овом питању покрену Енглеска и Русија

Турска и анексија.

Из Беча јављају, да аустроугарска дипломација води преговоре са Турском о анексији. По себи се разуме да ће бити проглашено аустроугарско суверенство над Босном и Херцеговином и да ће се наследство владарско распростети и на те крајеве Но велики везир Киамил паша изјавио је ово: Аустроугарска није објавила Турској анексију Босне и Херцеговине. Аустро-угарска би могла анектирати те земље само тако, кад би прекршила берлински уговор, но нато се неможе ни мислити. А кад би се подвргао промени берлински уговор, онда би Турска тражила да јој се врати Босна и Херцеговина

Узрујаност у Београду.

„Фосише цајтунг“ има брзојав из Београда, да је вест о анексији проузроковала у Београду највећу узрујаност. Министар спољних послова путује ово дана у Рим, бајаги да лично преда писмо, којим је опозван из Рима али у ствари за то, да предочи талијанском министру спољних послова, колика би опасност претила Србији, кад би се извела анексија.

Становиште хрватско-српске коалиције.

Јављају из Загреба: Напредњачки „Покрет“ износи, да хрватско српска коалиција пристаје на анексију, ако се Босна и Херцеговина придруже Хрватској и Славонији, али да се у истимах њима и Далмација прикључи

Против кога је уперена анексија?

„Нова Слободна Преса“ тврди, да анексијом не губи нико ништа. Окупација је била у ствари анексија. Нико нема разлога да се због тога срди. Турска је те земље изгубила још пре 30 година. Султанов суверенитет био је само на папиру. Ако Турска пристане на анексију, Аустро-Угарска ће повући своју војску из Новопазарског Санџака. Тиме Турска добива, а пред тога ће Аустро-Угарска потпомагати младотурску владавину. Аустро Угарска није се одлучила на анексију из неке сујете Она је и без анексије господар Босне. Анексија је плод српске политике, која се није устручавала да упо-

---

мухамеданским становништвом налазе или треба да припадну Србији или Црној Гори. И сувише је основана бојазан, да би автономија под сличним погодбама место умирења ових покрајина начинила од њих огњиште сталних нереда и немира.

Из ових побуда пуномоћници Њ В. и Кр. Величанства сматрају за своју дужност да сврате озбиљну пажњу конгреса на опасности, које би за собом неизбежно повукло свако таково решење овога питања, чија трајашност не би била ујемчена.

Заинтересована у првом реду као суседна држава, Аустро-Угарска је дужна, да изјави слободно и отворено, да њој њезини најживотнији интереси налажу, да пристане само на таково решење босанско-херцеговачког питања, које би било у стању да створи трајан мир у овим покрајинама и да спречи понављање догађаја, који су тако јако претили европском миру, и који су довели Аустро-Угарску, налажући јој велике жртве и озбиљне материјалне губитке, до несносног положаја, на чије се даље трајање она никако не може сагласити.“

У одговору на ово прочитао је енглески пуномоћник, Маркиз Солсбери, такође један меморандум, у којем је, сходно већ раније утврђеном споразуму с Аустро-Угарском, поднео конгресу формалан предлог о томе, да се покрајине у питању поверe окупацији и управи Аустро-Угарске. Ево главнијих места из тога Солсберијева меморандума:

„Ако се силе одмах не сложе у томе да зајемче јаку и сталну управу у овим крајевима, онда ће оне бити одговорне за неизбежно понављање патња, које су привукле живе симпатије у целој Европи и које су биле повод овако важним догађајима.

Географски је положај ових двеју покрајина такође од великог поличичког значаја. У случају, да који њихов већи део припадне једној од суседних кнежевина, образовао би се тим ланац словенских држава, који би се протезао преко целога Балканског Полуострва, чија би убојна снага претила опстанку становништва друге расе, која заузима јужни део полуострва. Слично стање ствари би без сумње било опасније за независност Порте него ма које друго. Међу тим је врло вероватно, да би се дошло до таквог резултата у случају, да се остави, да сама Турска брани ове две удаљене покрајине. Има места бојати се великих опасности, како за саму Турску, тако и за ове две покрајине, ако би она и даље имала да их држи и да њима управља.

Турска би према томе дала доказа највише увиђавности, ако би се одрекла, да прими и даље на се један задатак, који превазилази њезине подобности, а повераваући његово извршење каковој сили за то подобној, она би отклонила од турскога царства недогледне опасности

Из ових разлога влада краљичина предлаже скупљеним силама, да конгрес утврди, да Аустро-Угарска поседне покрајине Босну и Херцеговину и да њима управља.“

Кнез Бизмарк изјавио је, да се у име Немачке придружује предлогу маркиза Солсберија и пропраћа свој вотум овим разлозима: Европа жели да створи трајно стање и на делотворан начин да осигура судбину источних народа. Са тог становишта полазећи имају силе нарочити интерес, да се забаве са Босном и Херцеговином. Утврђено је, да потреси на истоку а нарочито последњи покрети, који су претили да Европу запале, у тим покрајинама нађоше свој зачетак. Није дакле само аустријски интерес, већ општа дужност, да се нађе стварно средство, да спречи повратак таквих догађаја. Немачка, која није никако везана за те околности, ипак дели то мишљење, да се томе стању учини краја, које би кад би дуже потрајало скривало у себи клицу нових нереда, а који би пак изазвали неслогу између европских сила. Било би опасно потхрањивати илузије. да би за отклањање данашњег стања довољно било увести реформе у Босни и Хер-

требљава злочиначка средства Српска је политика позивом на султанов суверенитет покушавала да изазове сумњу у сталност окупације. Корак Аустро-Угарске не носи обележје репресалије против Србије, јер значај српског роварења није толико јаки, да би то био једини повод за решење босанског питања. Али анексија имаће можда ту добру последицу, да Аустро Угарској уштеди строжије мере против Србије. За дуже време не могу се трпети српске интриге. Анексија ће бити довољна мера, да српску владу упозори на неуспех њене садашње политике У том је смислу анексија мера за одржање мира на Балкану

Шта је Босна за Аустро-Угарску.

„Нова Слободна Преса“ вели да, је Босна за Аустро-Угарску оно исто, што су другим државама колоније. Аустро-Угарска је потпомагала све европске државе у освајању колонија, па се нада да те државе неће сада ни њој сметати Русија пак нека буде мирна, јер се уверила, колико јој је вредио добар сусед кад је ратовала са Јапаном. Аустро-Угарска је могла онда анексију лакше да спроведе.

Одношај Босне и Херцеговине према Аустро-Угарској.

Босна и Херцаговина остаће и даље у досадашњем одношају. Управитељ биће и одсада заједнички министар финансија у споразуму са аустријском и угарском владом. Анексија се извршује само зато, да би се могла увести уставност у тим земљама.

Како ће гласити краљева објава?

Краљ ће објавити, да свој потпуни суверенитет протеже на Босну и Херцеговину, те и за ове земље важи ред наследство као и за остале земље у Аустро Угарској. Ако турска влада призна анексију, повући ће се аустро угарске чете из Новопазарског Санџака.

Уставност у Босни.

Из Сарајева јављају, да ће се у Босни и Херцеговини увести не само сеске скупштине него и земаљски сабор Влада већ ради на законима, који ће се увести у ту сврху.

Протест великих сила.

„Тајмс“ јавља, да ће европске велике силе уложити протест против анексије и прогласити је незаконитом и насиљем У ту сврху сазваће се конференција европских држава. Енглески листови тврде, да је анексија Босне и Херцеговине, гажење берлинског уговора и може имати немиле последице. Анексија је смртоносан удар за Србију а материјалан губитак за Турску.

Турски велики везир о анексији.

Турски велики везир изјавио је, да се не воде преговори у погледу анексије. — Анексија се може извршити само уз повреду берлинског уговора, због тога он не може то ни да замисли. Ако дође до ревизије берлинског уговора Турска ће тражити, да јој се врати Босна и Херцеговина.

Политички преглед.

Двадесети члан берлинског конгреса. 25. члан берлинског уговора од 1878. године гласи:

„Аустро Угарска ће посести крајине Босну и Херцеговину и управљаће њима. Како аустро-угарска влада жели да прими на себе управу ново пазарског санџака који се простире између Србије и Црне Горе, у правцу на југо исток, до иза Митровице, то ће у њему остати и даље турска управа. Па ипак да би се с једне стране осигурало ново политичко стање, а с друге слобода сигурности и саобраћајних путова, Аустро Угарска задржава за себе право, да на целом овом простору старог босанског вилајета држи своје гарнизоне, и да има у својој власти његове војничке и трговачке путове

Владе аустријска и турска задржавају, да се о појединостима у овој ствари споразумеју“

(Ради разумевања, како је дошло до овога члана, нека служи, како је о Босни и Херцеговини гласно односећи члан санстефанског уговора, и то:

„У Босни и Херцеговини ће се одмах увести реформе, које је европска комисија у првој седници цариградске конференције саопштила турским пуномоћницима с обзиром на изјене, на које би се заједнички сагласила Русија, Турска и Аустро Угарска. Заостали се данак неће тражити, а текући приходи ових покрајина употребљаваће се до 1. марта 1880. искључиво на накнаду општете бегуначеским породицама и становницима, који су били жртва посљедњих догађаја, без обзира на расу и веру, као и на месне земаљске потребе“

Вести из места и са стране.

Ко је примио паре?

„Бранк“ износи, како је „Застава“ тврдила пред избор епископа Лукијана, да су у корист Лукијанову просуте силне паре. И пита „Заставу“, ко је примио те паре.

Одмах ћемо рећи: „Застава“ није тврдила, да су у корист владике Лукијана просуте силне паре, него је у 148. јутарњем броју тврдила да је било у једном престолничком листу да хоће да купе неколико гласова. А у 153. броју јутарњег листа било је, како неки казују, да се у ту ствар умешала једна велика престолничка банка, којој није све једно ко ће доћи за патријарха, јер има с нами рачуна

Но „Застава“ је одмах за тим додала: „Ми смо већ говорили о овој ствари. Ми у то не верујемо“

Није дакле истина да је то „Застава“ — тврдила. И није истина да је то било пред избор владике Лукијана, него пред избор владике Змејановића.

Међутим ово је узгредно. А главно је ово: Под оном великом банком разумевали су банку, која држи данас — кају. Ми смо рекли да не верујемо у то. А и доказало се, да није тако.

Ко добија новаца за себе, тај не ради за народ и не може ништа да изради за народ. Да су радикали примили какве новце од оних који држе кају, они се не би заузимали за кају и журили њено решење. А ствар каје је решена. Саборски закључак је потврђен, влада је изрекла и то, да је беочинска каја незаконито продана и незаконито преписана са манастира Беочина. Не иду и новци и овакав закључак, кога тек није извојевао др Полит, који је био фишкал кад се незаконито продала каја и није ни претом мрднуо.

Ако је било да су некад даване и паре, што смо ми сумњали, онда су свакојако једни примили те паре, а други радили за кају и за друга народна права. Ваљда се не срди др Полит ако ми њега питамо: Ко је примо паре?! Јер ко је радио за народ зна се?

Разуме се да ми не сумњамо на дра Полита. Њега ће већ опрати будући догађаји, који иду. Ал он много зна, све зна, па ће знати можда и то. Ако су у истини даване паре. Ко је примио паре?!

За мало па ћемо се још вратити на ову ствар.

Извештај једног српског јунака војводе.

„Радикал“ је из Скопља од познатог усташког војводе и јунака српског Петка добио овај извештај: — Здраво да сте Ево и мене да се јавим из овог негда српског града, цар Душанове престонице Како је овде код нас настао други земан, то смо и ми мало одахнули душом Крвили смо се и били толико година, па сад хвала Богу наста мир Дао Бог дуго трајао. Већ подуже не бејах у Скопљу, већ сам се налазио по српским селима у гостима. Свугде сам лепо примљен, па и у бугарским селима, па не само ја, већ и све друге наше војводе Народ готово свугде оставља Бугаре и прибегава нама Али то је Бугарима криво, те су се бугарске војводе, четници, попови, учитељи па и владике размилили по селима и једнако прете и досађују им, но то им ништа неће помоћи И сами се Бугари међу собом завадили и поцепали и то већма него што је пре било. Сад су се у три странке поделили и још имају онај исти дух, који су од пре имали, па зато су их и Младотурци доста омрзли. Грци добро поступају с нама, а и ми с њима. Арнаути по Пећи и Ђаковици и унаоколо још увек чине насиља и убијства. Па и међу собом су се љуто завадили.

цеговини на основи постојећих институција. Само једна моћна држава, која располаже са потребним снагама и која је близу огњишта тих нереда, може тамо успоставити ред и осигурати судбину и будућност тих народа.

Гроф Корти, први опуномоћеник талијанског краља жели да управи на првог аустро-угарског опуномоћеника питање, да ли је Њ. Екселенција у стању, да односно босанских комбинација даде икакове накнадне изјаве, са општег европског становишта.

Гроф Андраши позивајући се на своје раније изјаве изриче наду па и уверење, да ће европско становиште, које је руководило аустро-угарску владу, и талијанска влада исто тако поштовати, као што га поштују и друге европске владе.*)

После подужег излагања турског опуномоћеника, који је хтео да докаже, да је Порта сама у стању, да пацифицира обе провинције заваћајући опсежне реформе, узео је реч француски опуномоћеник Вадингтон и у кратким разлозима изнео, да одобрава Солсберијев предлог. Рекао је како Француска нема непосредних интереса у босанском питању али има интереса у томе, да дела конгреса буду корисна и трајна. То је становиште, које Француска заузима, у свакој ствари, која се ње непосредно не дотиче. Комбинацију коју је изнела енглеска влада сматра као једину, која ће створити Босни и Херцеговини мирну егзистенцију, која је услед политичке, верске и социјалне мржње, тако дубоко раздерана. Мишљења је, да само једна суседна сила, снажна доста да буде непристрасна, може успоставити мир у земљама, које се налазе у тако неутешном стању. Једном речи интервенцију аустро-угарске владе сматра као европски полицијски поступак.

У даљем току седнице Андраши побија наваћање турског опуномоћеника Каратодорија и напослетку изјављује:

„Како сматра предлог опуномоћеника Велике Британије и Немачке као најзгодније решење, да доведе до тачне, потпуне и трајне пацификације Босне и Херцеговине, дакле и до заједничког смера, који све силе имају пред очима, а тај је: да створи трајан ред, опуномоћеници Аустро-Угарске узимају част за њега да гласају и изјављују, да је аустро-угарска влада вољна да преузме окупацију и администрацију тих провинција.“

Гроф Андраши је додао једну изјаву односно новопазарског санџака који припада старом косовском вилајету, а те су речи ушле у акт конгреса у одељку XV. који је горе изнесен.

Руски опуномоћеници су на конгресу изјавили да пристају на Солсберијев предлог.

Аустроугарски и турски пуномоћник су се уздржали од гласања. Ипак је посљедњи, пошто је за то добио нарочито овлашћење од своје владе, дао такође свој пристанак на енглески предлог накнадно у почетку седнице од 4. јула (22. јуна) овим речима:

„Царска отоманска влада је узела у врло озбиљно разматрање мишљење, које је конгрес изрекао у погледу на средства за умирење Босне и Херцеговине; она има потпуно поверење у њ, задржава међу тим за себе право, да се у том погледу предходно и непосредно споразуме с бечким кабинетом.“

Андраши се изјаснио, да је задовољан овом изјавом, а председник је на то објавио, да је тим дат Аустро-Угарској мандат у име свих сила, заступљених на конгресу.

*) Ово неразумљиво питање и одговор потекли су отуда, као што се из каснијих изјава види, што је гроф Корти по упутству своје владе имао на конгресу да интерпелише грофа Андрашија о трајању окупације. Грофу Андрашију је помоћу Бизмарка пошло за руком, да грофа Кортија скрене са тог питања.

Тако су се пре два дана покрвила два Арнаутина и оба погинула, један је другог убио. А тако оштро стоји свугде по Арнаутлуку, али мислим, да ће Младотурци успети, да их у ред дотерају. А у Гостивару, такођер арнаутском крају, десило се пре кратког времена неколико крађа волова и уцењивања и новцу, како је то и пре било. Ових дана идем кући, идем својима да их видим Већ три и по године је, како кућу, како своје нисам видео. Остајте здраво. 5—?

Не стојмо!

Из српских загребачких омладинских кругова добијамо ово: Окружени са свих страна непријатељима радикалства-Српства, не преостаје нам ништа друго него свим вољом, душом и телом устрајати у радикалству, те се душом и телом, свом енергијом борити против непријатеља српскога радикалства. На сваком месту требамо ширити радикалство против погубноме самосталству-хрватству. Право је рекао један омладинац: ширење радикалства ширење је Српства. Свом жестином морамо се борити против Срба самосталаца recte православних Хрвата, који су се одрекли српске заветне мисли — српских захтева; који српски и хрватски народ претапају у један — хрватски народ; који јавно изјављују, да су хрватск- патријоте, који се усред хрватско-славонске саборнице лупају у прса и вичу, да су бољи Хрвати и од Зрињског и Франкопана; који су дотерали дотле, да између њих и србождерских Старчевићанаца (праваша) нема по изјави вође праваша, попа Загорца, никакве разлике, који називају српске захтеве дреком и размирицом између Срба и Хрвата, српску автономију шугавом. Српство плеоназам, Србију земљом мрака, којима су: Хрватска, Славонија, Срем, Далмација — Хрватска, дакле права велику Хрватску; који чисто српске срезове напуштају Хрватима, који пљују на браду св Саве; и т. д. Овакав атентат на Српство до сада је ретко ко или нико починио. Против ових, који су пре све друго него Срби, као и против велико-хрватске идеје од стране њихових љубимаца Хрвата, морамо се борити док нас траје Ми смо најпре Срби, а онда друго! Савладали смо многе злотворе Срба, е валај се надамо, да ћемо и овим злотворима Српства заковрнути шију. Само треба устрајности и борбе, па је победа наша.

Зато још једном заклињемо: Устрајност и борбу против злотворима Српства!“ **Sirius**

Због непажње.

Пре неки дан је овдашњег нашег грађанина Т Сланкаменца (Пирошка улица) старији син радио око отакања ракије, којом се приликом због непажње његове ракија упали и у трен ока био је несрећни младић у самом пламену. Исти је претрпио и на рукама и ногама грдне опекотине, те ће тако због своје непажње морати много да препати од тих грозних опекотина. — Родитељи, пазите на своју децу!

Народна забава.

Одбор Срба Ст Пазовчана приређује у недељу 11. октобра о г. по нов. кал. велику народну забаву са игранком. Чист приход намењен је за оснивање „Народне Књижнице“ с тога се добровољни прилози примају са захвалношћу Почетак је забаве тачно у 8 сати у вече Улазна цена је: седење 1. — круна; стајање 60 потура. Женске умољавају се да на забаву дођу, по могућности све, у српској народној ношњи. Забава ће бити у великој дворани хотела Н. Петровића

Српска реч на гробовима Гетеа и Шилера.

Читамо у берлинским листовима, да су чланови XII интернационалног новинарског конгреса у Берлину извршили један дирљив акт пијетета Кад су 500 новинара из свих крајева света, после свог конгреса у Берлину отпутовали, као гости немачких новинара, засебним возовима у Франкфурт, Визбаден, Мајну и друге вароши у средњој Немачкој, где су сјајно били дочекани, задржали су се један дан и у вароши Вајмару, где су сахрањени највећи немачки песници Гете и Шилер Ту је по један делегат од свих 25 народа, који су били заступљени на конгресу, положио венце на гробове оба немачка песника и у присуству хиљадама људи говорио сваки на своме матерњем језику у славу песника Између 25 страних језика чуо се ту и српски. Делегат српске владе на конгресу Иван Иванић држао је на гробовима песника леп говор.

Одговорни уредник: **Константин Брадваровић**

Трговина.

Нови Сад, 23. септембра 1908. године.

Пшеница прве каквоће стара 22 к 10 до 22 к 20 п
Пшеница нова 21 к 40 п до 21 к 80 п.
Пшеница средња 21 к — п до 21 к 80 п.
Пшеница лакша 20 к — п до 20 к 40 п.
Наполица нова 19 к 60 п до 19 к 80 п.
Јечам нови 14 к 80 п до 15 к — п.
Зоб нова 15 к — п до 15 к 20 п.
Кукуруз у зрну нов 12 к 60 п до 12 к 80 п.
Кукуруз у клипу нов 8 к 20 п до 8 к 40 п.
Маст 140 к — п до — к — п.
Сланина 132 к — п до — к — п.
Сланина паљена 132 к — п до — к п.
(све од 100 кила)

Свињи угојени тешки 92 до 94 п.
Свињи средњи . . . 88 до 90 п.
Свињи лаки . . . . 84 до 88 п.
(кила)

Теоци 90 – 96 по кили.
Овци пар 28 – 36 — кр
Јагњци 12 – 24 пар.

Стање воде под Новим Садом.

22 септембра било је . . . . . 1·20
23. септембра било је 1 17

ОДБИЈЕНА ДЕЦА

бивају брзо дебела, румена и јака, кад им будете давали снажну СКОТОВУ Емулзију. јер ће они СКОТОВУ Емулзију радо узимати и лако сварити.

Лекари и бабице читавог света имају поверења у

Скотову Емулзију,

јер познају успехе, који се са истом постизава.

Право само са марком — рибарем — као знак гаранције за Скотов поступак.

Цена оригиналној боци 2 К 50 п.

Добија се у свима апотекама.

1188 1 5

ПОЗИВ.

Добротворно посмртно друштво „Утеха“, које исплаћује наследницима 000 круна, накупило је довољан број чланова, те Вас, као пријављена члана, учтиво позива да изволите доћи на

оснивачку скупштину

9. (22) октобра 1908 г. у четвртак пре подне у 10 сати у школи г. Крсте Малеташког.

Турија, месеца септембра 1908.

Управа туријско-надањске задруге

Предмети:

1. Бирање председника и перовође.
2. Примање правила.
3. Бирање управе.
4. Бирање надзорног одбора
5. Бирање 2 члана за оверење записника.
6. Предлози. 1307 2—3

Три куће на продају!!

Једна је у сред вароши две у Змај Јовановићевој улици.

Ближа извешћа даје

Светозар Косовац

Жак улица 5.

1320 1—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Стојана Косанића

у РУМИ

потребује једног доброг **ПОМОЋНИКА,**

који српски, мађарски и нешто немачки говоре. Првенство имају они, који могу одма ступити. 1319 1—1

Млађи помоћник

ШПЕЦЕРАЈСКЕ И КРАТКЕ РОБЕ СТРУКЕ,

који осим српског језика добро мађарски, а по могућности и немачки говори. Ступање одма Понуде са ознаком плате нека се шаљу на:

Шпецерајску и кратке робе трговину

Севана Божића

Сомбор.

1322 2—2

Читај на наручи!

Кафе треба свакој кући.

Кафа у врећама од 5 кила франко уз поузеће.

Арабија I-а	1 кила	Круна	2 60
Сантос	1 „	„	2 50
Сантос перла	1 „	„	2 90
Либерија огромно зрно	1 „	„	3 10
Куба средња	1 „	„	3 20
Куба прима I-а	1 „	„	3 60
Куба перла	1 „	„	3 90
Порторико I-а	1 „	„	3·70
Порторико перла	1 „	„	3 80
Куба I-а пржена	1 „	„	3 80
Куба средња пржена	1 „	„	3 20

У 1 пакет дајем и 2—3 врсте, засебно спаковане.

Кафе су нефарбане.

Зејтин (уље) У лименим кантама од 5 кила франко:

5 кила столног финог	Кр.	9 —
5 „ Бари италијански	„	10·—
5 „ Ница француски	„	12·—

Чај (тој): Руски караван чај ¼ кгр. 2 50
Мандарин кина чај ¼ „ 3 10
Најбољи Неко Меланж чај ¼ „ 5·

Уз ½ киле кафе може се и ¼ кгр. теја спаковати, чиме се ушпара поштарина.

За цењене поручбе моли 1262 5—15

Александар Милутиновић и др.

Fiume, Via Pomerio.

НАЈВЕЋА

издавачка књижарница школских књига

МИЛАНА ИВКОВИЋА

Нови Сад (Ujvidék).

На школским књигама даје

НАЈВЕЋИ РАБАТ.

Препоручује своје велико стовариште на мало и велико (en gros)

Канцеларијског и концепт-папира, оловака, пера, радир гуме, мастила најбоље каквоће, сунђера, писаљака, таблица, прописева са најновијим сликама и текстом, цртанке по најновијој наредби, и све остале приборе за школе и канцеларије

Најновијих школских записника по министарској наредби могу се добити код мене

(Моја наклада.) 1188 18—20

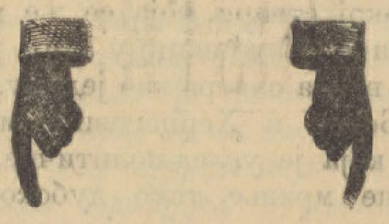

У мојој накладе и само се овде код мене може добити

Натошевић:

Срп. Буквар
„ Читанка II.
„ „ III.
„ „ IV.
Слов. Буквар

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.